

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția: Str. D. Cantemir No. 36. Administrația: Parcul Ștefan cel Mare No. 8.	Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni	ABONAMENT: Parohiile : 200 Lei Particulari : 100 Lei Membrii Agrului 100 Lei
--	--	---

PARTEA OFICIALĂ

No. 1746/1934.

Concurs la parohiile Fiziș și Petrani.

Pentru complenirea parohiilor *Fiziș* și *Petrani*, ambele din protopopiatul Beiușului, se publică concurs cu termenul de 1 Iunie crt.

Oradea, 14 Maiu 1934.

No. 1677/1934.

Concurs la postul de cantor din Șilindru.

Pentru complenirea postului de cantor dela biserica din *Șilindru* se publică concurs cu terminul de 10 Iunie crt.

Beneficiul cantoral constă din :

1. Locuință din două camere, cu superedificate și grădină;
2. sesiunea cantorală de 8 jug. cat. pământ arător;
3. lecticalulu de câte $\frac{1}{2}$ vică secară dela fiecare familie;
4. ștoalele cuvenite după stolarul oficial.

Cantorul ales va trebui să aibă diplomă de cântor și va avea și datorința de a instrua elevii școlari la cântările bisericesti și de a forma un cor bisericesc cu tineretul.

Cererile se vor înainta senatului bisericesc din *Șilindru* până la termenul de mai sus.

Oradea, 15 Maiu 1934.

PARTEA NEOFICIALĂ

Lupta episcopului Moise Dragoș pentru înființarea școlii de normă (preparandiei) din Oradea.

Pe lângă curtea episcopiei din Oradea, funcționa, încă din 1733, o școală românească. *Aceasta*, spre deosebire de celelalte școli populare românești, din părțile noastre, *avea să-și câștige un rol mai important. Aici se pregăteau învățătorii satelor noastre, după vechiul metod, sau după tradiția noastră culturală bisericască.*

Învătau aici tinerii candidați de învățători români, uniți și neuniți, fără să se țină seamă de criteriile confesionale, cântul bisericesc și erau versați în cărțile liturgice și sf. Scriptură; cunoștințe ce constituiau, pe atunci, materia de predare în școlile noastre sătești acuiate pe prispa bisericilor.

Școala românească din Oradea, avea deci rolul să pregătească pe învățătorii școlilor românești populare, din aceste părți. Ei erau pregătiți aici de către »prefecții« școlilor și pentru acest post, forurile noastre eclesiastice, se pricepeau să facă selecție. Bărbații cărora li se încredința destinul școlii românești din această regiune, erau persoane înzestrate cu o cultură temeinică și versați în literatura pedagogică a timpului. Aceștia sunt: *Silvași, Paul Bereghi, Gergelyfi și Ioan Ciontoș.* Despre *Gergelyfi* știm că scrie o carte pedagogică românească, intitulată: *„Omul de lume”*, pe care o publică la Viena în anul 1818 și tot dela dânsul rămâne un tratat de pedagogie, ce se păstrează între manuscrisele diecezei unite din Oradea¹⁾.

Cunoștințele acestea sunt prețioase pentru noi, fiindcă la 1778, când vine ordinul Consiliului Lt. Regal, pentru organizarea instrucției, episcopul recomandă pentru postul de director al școlilor naționale pe *Ioan*

Ciontoș. Deci antecesorii săi au îndeplinit această funcțiune în timpurile anterioare anului menționat. Aceasta denotă că, preocuparea pentru școala românească și organizarea ei, nu vine din partea străinilor ci forurile noastre bisericesti, din inițiativa proprie, se îngrijesc, ca să numească în fruntea instrucției populare, preoți fruntași din clerul diecezan, cari au însărcinarea să controleze și să organizeze învățământul. E drept că aceasta se făcea fără altă răsplată, decât mulțumirea sufletescă pentru că-și servesc biserica și neamul — și aceasta încă e frumos!

Cu anul 1778, pentru pregătirea învățătorilor, se înființează în sediul districtelor școlare, cunoscutele școli capitale și episcopia din Oradea nu rămase străină de reformele școlare, ce se introduceau în monarhie; mai ales de cele care priveau instrucția păturei populare.

Nu trebuie să uităm că, în această vreme, urcă în scaunul episcopesc al Orăzii, *Motse Dragoș* (1775—1787) »fiul protopopului din Turda«, »om cu vieață curată și cu frica lui Dumnezeu«; după cum îl caracterizează prietenul său, *Samuil Micu*.¹⁾

Nu se știe unde și-a făcut instrucția episcopul Dragoș, însă toate indiciile ne duc înspre mânăstirea blăjană, pe unde au trecut și ceilalți luptători ai neamului nostru, pentru rededeșteptarea noastră națională, dela sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Acest bărbat era în curent cu luptele purtate pentru naționalitate și drepturile poporului român, de către episcopul *Inochentie* al Blajului, în dieta staturilor ardelenene și cu acest crez al luptei venise și el aici.

Bă mai mult, episcopul Orăzii, în cursul anilor de studii își asimilase, în mod organic, toată cultura

¹⁾ Relativ la rolul șc. rom. din Oradea, vezi Anexe: nr. III, iar cu privire la *Gergelyfi* în: *Márki Sándor*: *Bihari român irók*, pag. 75.

¹⁾ Cf. Dr. I Radu: op. cit. pag. 44.

noastră veche românească, reprezentată prin literatură în mare parte bisericească, iar despre trecutul și romanitatea poporului Românesc vorbea cu autoritatea omului, care intrase în contact intim cu o serie de izvoare, care pledau cu destulă competență și seriozitate despre aceasta.¹⁾

Că el însuși era un naționalist convins, reiese din corespondența sa cu *Adam Kollar*, custodele bibliotecii din Viena, care de bună seamă, din convorbirile și corespondența purtată cu dânsul, prinsese o așa de mare dragoste pentru limba și poporul Românesc, încât îl ruga, pe episcop, ca să-l mai înveselească, cât mai des, cu scrisori în limba românească.

Reformele găsiu deci în fruntea episcopiei, nu numai un om înțelegător, ci un bărbat care, prin creștere și educație, doria din tot sufletul să se pună în slujba neamului său, pentru a-l conduce spre lumină și prin aceasta către libertate.²⁾

Abia își luă în primire dieceza și îndată îl și găsim interesându-se de situația clerului și învățătorilor săi și pentru a le ajuta, în 30 Martie 1776, înaintează o cerere la Viena, pentru o mai bună salarizare a acestora.³⁾

În aceste preocupări îl găsi ordinul Consiliului Lt. Regal, din 27 Aprilie 1778, prin care se prevedea crearea mijloacelor de propagare a instrucției și între Români uniți și în acest scop se prevedea înzestrarea învățătorilor români, cu instrucția necesară, pentru a putea preda în virtutea normelor noului metod școlar. *Învățătorii aveau să-și însușească noul metod, la școala capitală din Oradea, unde vor fi predate de către rectorul instrucției.*⁴⁾

Dar școala capitală nu era școala noastră. Ea era școala populară rom. cat. din localitate, care fiind plasată în centrul districtului școlar orădean, primește titlul de școală capitală și pregătia pe învățătorii rom. cat. din districtul școlar al Orăzii. De noi încă nu se îngrijise nimeni, ca să primim și noi reformele nouă, prin o școală a neamului nostru, ci învățătorii diecezei noastre erau îndrumați, prin această adresă, pentru instrucție la o școală streină, unde erau sortiți să învețe într-o limbă, pe care nu o cunoșteau bună parte dintre ei. Episcopul Moise Dragoș rămase surprins de această măsură.

În anul precedent își câștigase independența sa ierarhică, iar acum doria ca școala sa pregătitoare de învățători, în spiritul bisericii sale și al neamului pe care îl păstoria, să-și păstreze și pe mai departe această destinație și să fie și ea împărțită de prerogativele școlilor capitale, de a pregăti pe învățătorii neamului nostru, în noul metod de instrucție.

Pentru realizarea planului său, episcopul reuși să câștige, pentru ideile sale, pe inspectorul districtual școlar, *Carol Luby* și pe comitele *Károlyi*. Apoi răspunse că: nu poate să trimită pe învățătorii săi, la școala națională capitală rom. cat., fiindcă învățătorii români sunt săraci. Aceștia abia ieri au scăpat de iobăgie și nu-și pot permite luxul să stea la Oradea, pentru ca să învețe metoda.

Totuși există o soluție și pentru instrucția învățătorilor români! *Episcopul propune ca să se numească din neamul nostru un profesor al preparanzilor ro-*

*mâni, care să inspecteze școlile noastre, să învețe pe învățători metoda, acolo la ei acasă, iar pe cei mai înstăriți aici la Oradea.*¹⁾

Pentru acest rol îl recomandă pe *Ioan Ciontoș*, un bărbat serios, disciplinat, versat în studiile teologice, cu moravuri întregi și cunoscător, pe lângă latină, a limbilor: română și maghiară; ambele foarte necesare, pentru regiunea unde urma să-și desfășoare activitatea sa școlară. Tot în acest raport cere ca, profesorul preparanzilor români, să fie salarizat dintr-oarecare fond cultural. Dar lucrurile nu erau sortite să meargă atât de neted. La cererea adresată de episcop împăratului, se răspunde prin Consiliul Lt. Reg. cu data de 28 Septembrie 1778 în mod negativ.

Împăratul nu poate satisface dezideratele cuprinse în memoriul episcopului, fiindcă acesta contrazice sistemul de organizație școlară a monarhiei, în virtutea căruia nu pot fi doi profesori de metod, într'un district școlar. Nu sunt apoi nici fonduri de unde să se plătească profesorul preparanzilor români. În aceste împrejurări, împăratul insistă ca să se rămână pe lângă sistemul stabilit, mai ales că supertițiile poporului românesc nu se pot elimina decât prin o instrucție serioasă a învățătorilor, în școala capitală din Oradea; ca aceștia apoi, la rândul lor, să învețe cu mai multă destoinicie poporul²⁾.

Cât pentru descălii săraci, cari n'ar putea veni la metod din această cauză, aceștia să fie ajutați de către comunele mai bogate. Recomandă episcopului să facă presiuni blânde în această direcție, explicând comunelor că e în interesul lor să aibă învățători bine pregătiți, care să le crească odraslele în mod mai înțelept.

Prin urmare, cererea episcopului n'a fost satisfăcută și *Ioan Ciontoș* n'a fost numit de profesor al preparanzilor români. *Totuși se pare că, deși neoficial, el a îndeplinit această funcțiune încă din 1779.* În această afirmație ne răzimăm pe următoarele: În anul 1807, când *Ioan Corneli* scrie lui *Iosif Lang*, la Viena, ca să intervină pentru a fi reintegrat în postul de director al școlilor naționale și profesor al preparanzilor români, în această scrisoare înșiră și pe antecesorii săi, în acest post. Aceștia sunt: *Gergelyfi, Silpaști, Paul Bereghi, Ioan Ciontoș și Simeon Maghiar*³⁾. De altă parte știm că, pentru preparanzii români-uniți și neuniți s'au ținut cursuri, încă din anul 1779, în vacanța Rusaliilor și episcopul din Arad, *Pahomie Knezevici*, protestează la forurile județene contra faptului că, la acest curs de metod, au fost obligați să se prezinte și învățătorii neuniți, alături cu cei ai bisericii unite⁴⁾.

Ba se pare că, în acest an, s'a găsit și fondul cultural de salarizare pentru prefectul școlilor române, căci, în acest an, episcopul scrie agentului său din Viena, lui *Keresztury*, că a înaintat împăratului o cerere relativ la chestiunile în legătură cu domeniul Beiușului, în care, la punctul 5, cere o mai bună salarizare pentru prefectul școlilor române. Dovadă că această chestiune se tranșase pe jumătate și *Ciontoș*, din acest an, își luase postul în primire. Chestiunea aceasta mai are încă o latură. Dacă învățătorii români erau obligați să urmeze metoda, se pune întrebarea, cine i-ar fi putut instrui dacă nu un profesor român, fiindcă majoritatea din aceștia nu cunoșteau o altă limbă. Deci toate indiciile ne duc în spre un profesor al preparanzilor români, încă din 1779, care să i învețe pe aceștia noul metod de predare.

¹⁾ Arhiva diecezană: 1778, Fasc. II, No. 64.

²⁾ Arhiva diecezană: 1778, Fasc. 3 Nr. 9; în anexe Nr. II.

³⁾ Arhiva diecezană: Acte școlare vechi, 1807.

⁴⁾ N. Firu: Date și doc. cu privire la ist. șc. rom. din Bihor pag. 40; scrisoarea publ. în anexe, XIX pag. 136-37.

¹⁾ Vezi: Ion Ardeleanu: Istoria diecezei române greco-catolice a Oradei Mari, Partea I. Gherla 1881, pag. 74-90 unde publică raportul lui Dragoș, din anul 1777 Martie 12, către Congregația de Propaganda Fide „Despre originea, progresul, converșunea Valahilor, precum și despre Epîrți și Arhiepîrți și Mitropolîi lor.

²⁾ Pentru cosp. cu Adam Kollar în Dr. I. Radu: op. cit. pag. 44.

³⁾ Dr. I. Radu: op. cit. pag. 51.

⁴⁾ Arhiva diecezană, 1778, Fasc. II, nr. 64.

Deci școala de normă românească, după noul metod, își începu activitatea încă în anul 1779 și deși nu avem numirea lui Ciontoș de profesor al preparanzilor români și director al școlilor naționale, acesta de bună seamă și-a luat postul în primire și pentru el cerea episcopul la 1779, îmbunătățirea salariului.

Dar izbânda, în această direcție, nu era încă definitivă. Trebuia o recunoaștere oficială, a situației reclamate de episcopul Dragoș, pentru școala sa, pentru ca din aceasta să rezulte dreptul — recunoscut în mod oficial — directorului școlilor naționale de a inspecta școlile din dieceza și mai trebuia un fond destinat salarizării acestuia, în calitatea de profesor al preparanzilor. Episcopul însă nu era omul care să lase lucrurile în jumătate.

Școala preparandială și profesorul Simeon Maghiar.

Nu știm precis cât a făcut Ciontoș pentru cauza școlii de normă, dar el în curând părăsi postul de »praefectus scholarum«, pentru ca să-l preia un alt bărbat, pare-se mult mai înzestrat decât dânsul. E vorba de *Simeon Maghiar*, urmașul acestuia.

Născut pe la anul 1754, în comuna *Holdudorog*, din părinți cari aveau titluri de noblete. Tatăl său a slujit în ținutul Aradului, ca »vițefiscal«, timp de 12 ani, unde pare a fi jucat un rol destul de activ în luptele ce se dedeau pentru scaunul episcopal, în timpul alegerii lui Moise Dragoș, aparținând partidei adverse acestuia.¹⁾

El făcu studii la Viena, în colegiul Sfânta Barbara, începând cu anul 1775, timp de șase ani, ca apoi după reîntoarcerea sa de aici, să fie numit de către episcop, în postul de prefect al școlilor din dieceza și paroh al Românilor uniți din cartierul Olosăgului.

Se pare că el, ca și contimporanul său Șincal, directorul școlilor naționale din Ardeal, ar fi învățat la Viena și metoda nouă de predare și se va fi pus în curent cu vederile pedagogice ale timpului, căci numai astfel ne putem explica temeinicia sa de orientare în domeniul problemelor școlare, pe care o manifestă în toată viața sa de profesor și autor de cărți didactice românești, și numai așa se poate explica și faptul că, episcopul, îndată după întoarcerea acestuia de la studii, îi și încredințează un rol cultural atât de important, după ce abia cu vre-o câțiva ani înainte numise în acest post pe Ciontoș.²⁾

Crescut într-o regiune, unde ortodoxismul se menținea încă și unde presiunile sârbești erau mai întolente decât în ori care altă parte, el aduce — gustând din amărăciunea luptelor confessionale — o largă toleranță în relație cu membrii celeilalte confesiuni, iar la Viena, clericului Maghiar, în timpul anilor de studii, *i s'a oferit prilejul să cunoască pe cei doi c'erici de același neam cu dânsul*, cari prin erudiția și fermitatea caracterului lor atraseră atenția streinilor.

Și nu este exclus ca Șincal, vizitând pe plăpândul său coleg, pe Micu, care era prefect de studii în colegiul în care studia Maghiar, să fi adresat cu franchea caracteristică pentru toată viața sa, cuvinte de îmbărbătare teologilor români de aici, acestor reprezentanți ai ciobanilor valahi din Carpați, pe cari îi avea atât la suflet și pentru drepturile cărora își jertfește toată tihna și liniștea vieții. *Il va fi ascultat și Maghiar și cu siguranță că l-a înțeles.*³⁾

Prin cartea pe care aceștia o tipăreau, la 1780 la Viena, ei anunțau noul crez al românismului. Influențat de acest curent, Simeon Maghiar, în toată activitatea sa școlară, se caracterizează printr-o concepție înaltă asupra educației naționale. Crezul lui Inochentie Micu, adus de către episcopul Dragoș, se întâlnea aici, prin tânărul dascăl, cu percepțiile naționale teoretice ale »luceferilor« latinști.

Ca paroh al cartierului Olosăg el păstori cu atâta râvnă, încât el poate fi considerat ca adevăratul ctitor al acestei parohii, pentru care, prin cererea sa din Mai 1784, cere paroh separat, dat fiind numărul mare al credincioșilor români uniți și revărsarea deasă a Crișului, care face imposibilă comunicația între cele două părți ale orașului; încât în cazuri grave, credincioșii sunt amenințați să rămână neîmpărtașiți cu sfințele taine.

Pe noi ne interesează, în deosebi, ce a făcut el în chestiunile școlare. O grijă specială va acorda școlii din Oradea; dovadă că proiectul episcopului găsisse la dânsul o bună primire. Pentru aceasta, în anul 1783, se adresează forurilor județene, pentru ca să-i adapteze o nouă sală de învățământ și, încă din anul 1871, începu întocmirea și traducerea manualelor de școală în românește. Tânărul dascăl își pregătea cadrele, în care avea să-și desvolte activitatea! Și când împrejurările fură socotite de potrivite, episcopul și prefectul școlilor românești, începură să facă pași energici pentru izbânda cauzei lor.

Profesorul Simeon Maghiar, în 3 Iunie 1783, înaintează forurilor județene un raport detaliat în cauza școlară românească, arătând rolul unei preparandii, cu un profesor al preparanzilor români aici la Oradea.¹⁾ Raportul acesta fu bine primit și în această chestiune, în 7 August, din acest an, se convoacă o conferință în Olosăg, pentru a trata cauza școlilor de normă (latină și gr. cat.). Conferința a fost prezidată de *Josif Beliczay*, care reprezenta pe prefectul județean și la parte: *Mihail Bera*, *Ladislau Zafiry*, ca reprezentanți ai domeniului episcopiei și capiflului latin, apoi 2 judecători și doi notari, precum și inspectorul școlar districtual *Iacob Verner* și *Simeon Maghiar* prefectul școlilor greco-catolice. În această conferință se trafează despre înzestrarea materială a școlii românești, căci asupra formei noi, pe care avea să o primească, numai împăratul era în drept să se pronunțe.²⁾

După acest succes, Simeon Maghiar se adresează episcopului, în 14 Iunie 1784, cu un memoriu bine motivat, prin care cerea ca, să se facă pașii necesari, pentru înființarea unui post de director al școlilor naționale și profesor al preparanzilor români.

Simeon Maghiar argumentează pentru înființarea acestui post în felul următor: 1. E necesar postul de director al școlilor naționale și profesor al preparanzilor români, fiindcă în virtutea ordinului imperial din 1780, trebuie să se dea o mai multă atenție școlilor naționale. 2. Prin clădirea de școli naționale pe seama poporului Românesc și prin traducerea de cărți didactice în limba română, toate piedecile din calea instrucției neamului nostru au fost delăturate. 3. *Aici în Oradea, la Școala Greco-Catolică, întoldeauna a existat un curs pregătitor de învățători, după vechiul metod, care există și azi și unde tinerii, uniți și neuniți, fără să se țină seamă de criteriile confessionale, învățau: sf. Scriptură, cântul bisericesc și cunoașterea cărților liturgice.* Aici veniau tinerii învățători pentru metod, aducând informații dela parohii locale despre activitatea lor școlară, primind din casa diecesană, pentru fiecare copil ce le frecventa școala,

¹⁾ I. Ardelean: Ist. diecezei rom. gr. cat. a Oradiei. Blaj 1888.

²⁾ Pentru funcționarea lui A. Maghiar, cu anul 1781 vorbeste cererea lui din 1784. Acte școlare vechi, 1784 Iunie 18.

³⁾ V. Bolca: Dascăli din Bihor; „Vestitorul“, an VII. No. 17—18 pag. 11.

¹⁾ Acte școlare vechi — 1783, Iunie 3.

²⁾ Acte școlare vechi — 1784, August.

câte 30 cruceri. După terminarea cursului, înarmați cu îndrumări didactice pentru semestrul școlar următor, plecau la sate ca să-și facă datoria.

Cât privește obiectivul că în Oradea există deja o școală capitală pentru districtul școlar al Orăzii, unde își pot face instrucția în noul metod și învățătorii români, Simeon Maghiar arată că: Învățătorii români trebuie să se pregătească mai sistematic în limba română, fiindcă în această limbă au să predea în școlile sătești. Din cauza aceasta nu pot frecventa școala ungurească. *De altă parte ortografia limbii române nu e încă bine precizată, așa că, aceasta nu se poate învăța decât într'o școală românească, printr'o practică sistematică. Directorul școlilor și profesorul preparanților trebuie să fie români, fiindcă Românii în județul Bihor sunt în majoritate absolută față de totalul celorlalte naționalități. Afară de aceste argumente Simeon Maghiar mai invocă și împrejurarea că învățătorul român e și cantor, iar directorul unguresc nu știe să învețe pe candidații români cântul bisericesc și ritul.*

Se impune deci, ca să se numească la Oradea un director al școlilor naționale și profesor al preparanților români, care va avea să-i învețe pe aceștia și limba germană și care să fie salarizat din fondul studiilor cu 300 floreni anual.¹⁾

Argumentele folosite de Simeon Maghiar erau tari și împrejurările erau favorabile, așa că îndată ce episcopul făcu demersurile necesare pentru numire la curtea imperială *Simeon Maghiar, în Noemvrie 1784, și început școala în noul metod, cu preparanții săi români, după care răsunase atât de mult și el și episcopul.*

Numirea sa e comunicată de Consiliul Lt. Regal, cu data de 30 Maiu 1785, sub Nr. 14796, prin care e numit profesor al preparanților români, cu un salariu anual de 300 floreni ce se va plăti din fondul studiilor. Pe lângă suma aceasta va mai primi încă 100 fl. anual din fondul de 8500 fl. al Diecezei. În această calitate va avea obligația să prepare pe candidații de învățători noul metod și să inspecteze școlile populare românești din districtul școlar al Orăzii.²⁾

Prin acest act se recunoște din partea autorităților superioare situația de drept a școlii, ca institut menit să crească pe viitorii învățători români din aceste părți, având de profesor pe Simeon Maghiar; un bărbat plin de zel pentru educarea neamului românesc și un luptător dârz pentru cultura noastră națională.

În această luptă, pentru învingerea învățământului românesc, i-a servit și priceperea sa personală, precum și spiritul secolului luminat, al împăratului *Iosif II*, care lansase principiul că, educația tineretului român este »una dintre cele mai importante și mai urgente afaceri de stat« și despre care pe bună dreptate spune un istoric român că: »dacă nu s'ar fi pogorât atât de curând în mormânt, dimpreună cu o bună parte a concepțiilor sale luminate și progresiste, cauza școlară a Românilor ar fi luat încă dela sfârșitul secolului al 18-lea un mai puternic avânt.«³⁾

Dar să-l vedem pe harnicul și priceputul profesor la lucru. Dacă în cursul anului școlar 1784—85 putea să trimită inspectorului școlar districtual lista elevilor săi,⁴⁾ nu tot așa de ușor stătea lucrul cu învățătorii dela țară, cari nu veniau prea bucușori la cursul de metod, mai ales din pricina greutăților materiale pe care aveau să le întâmpine. Dar Maghiar nu era omul

care să lase lucrurile baltă. El se plânge Consiliului Locotenențial, care, cu data de 27 Decembrie 1785, ordonează congregației județene să aducă cu forța pe cei neînțelegători.¹⁾ Pentru împlinirea obligațiilor morale ce-și luase față de națiune, dascălul crescut în crezul latinității noastre și la propagarea căruia va fi contribuit și dânsul, folosia toate mijloacele ce-i stăteau la îndemână și pentru bunul mers al instrucției, el nu se arată dispus ca să cruțe nici pe ai săi.

Așa el raportează inspectorului districtual de catehetul dela școala din Oradea, fiindcă acesta nu-și face datoria cum se cuvine și cere înlocuirea lui prin parohul local.²⁾

Acum el se gândește să câștige noi forțe pentru educația noilor învățători. Precizând importanța educației în ritul răsăritean, pentru candidații săi, încă în memoriul înaintat episcopului la 1784, el dorește acum să procure pentru școala sa și un profesor de rit, pe care îl găsește potrivit în persoana nou convertitului la religia greco-catolică, *Ioan Băliban*. Pe acesta Maghiar îl recomandă pentru numire, ca să servească de profesor de rit, pentru cei 46 preparanți, uniți și neuniți, ce-și făceau educația în școala sa.³⁾

La această recomandare, Consiliului Locotenențial răspunde cu data de 10 aprilie 1787, aducând la cunoștința episcopului numirea lui Băliban ca profesor de cant și rit, având să predea aceste materii preparanților în orele fixate de către superiori.⁴⁾

În acest an încă, Simeon Maghiar cere să fie numit canonic în locul rămas liber în urma morții lui Ioan Șimon, loc, care nu i-se dă.⁵⁾ Cu această dată, am putea încheia activitatea sa rodnică, pe terenul școlii românești din Bihor.

În fruntea episcopiei române greco-catolice a Orăzii se ridică în anul următor un om nou, care venia tot din Ardeal, însă de astădată din Ardealul lui Șincai și care avea un alt ideal de dascăl, pe care Maghiar, cu toată hărnicia sa, nu-l putea satisface.

Noul episcop, *Ignatie Dărbănt* (1788—1805), făcu zile amare lui Maghiar încă dela început și în contra acestuia se plânge Maghiar într'o scrisoare, către inspectorul districtual Werner, supunându-i că episcopul, vizitând școala de normă, *a examinat pe elevi din materiile prescise și a interzis ca să se învețe în școala sa altă limbă, afară de cea românească* (limba interzisă prin episcop era cea germană).⁶⁾

Pe lângă aceasta, alte amărăciuni mai împânziau sufletul lui Maghiar. În canonicat, în contra lui, era protejat ardeleanul *Iacob Aron*, catehetul școlar nu-și făcea nici acum datoria ca lumea, iar învățătorii veniți pentru metod și pentru învățarea limbii germane, se depărtară dela școală sub pretextul să-și aducă merinde și nu mai vroiau să se reîntoarcă, fiindcă se plictiseră de limba germană.

Griji mărunte, care îi procură amărăciuni adânci dascălului care nu cunoștea alt drum decât cel al datoriei. Dar grijiile acestea nu aveau să-l urmărească mult timp, căci prin numirea sa de canonic, din anul 1791, episcopul îl desleagă de sarcinile acestea, pentru care puse atâta suflet și foarte multă pricepere.

Timpurile cereau un alt tip de dascăl și episcopul îl găsi în persoana unui tânăr preot, adus aici din Ardeal. Acesta e *Ioan Corneli*⁷⁾. Prof. *Vasile Bolca*.

1) Acte școlare vechi 1785 și în anexe nr. III.

2) Arhiva diecezană 1787 fasc. I Nr. 10—6 Ianuarie.

3) Acte școlare vechi 1787—8 Martie; relevat și de C. Sabo; Școala normală diecezană în „Vestitorul“ an III Nr. 12 pag. 25.

4) Acte școlare vechi: 1787—10 Aprilie.

5) Acte școlare vechi: 1787.

6) Acte școlare vechi, 1788 Nov. 20.

7) Fragment din studiu: „Școala Normală Română Unita; ce va apare în curând.

1) Acte școlare vechi — 1784; vezi memoriul lui Maghiar în Anexe.

2) Arhiva diecezană 1785 — 30 Maiu, și în anexe nr. III.

3) I. Lupas: Studii, conferințe, comunicări istorice vol. I, București 1928 pag. 305—356.

4) Acte școlare vechi 1785 Oct. 31.

Un sfânt modern: Don Bosco.

Se poate sfânt modern?

Iată o afirmație ce trebuie cântărită cu mare înțelepciune și chibzuială și nu trebuie ușor generalizată.

Sfântul modern, cași cel de altă dată, este totdeauna o copie imperfectă după unicul prototip etern de sfințenie: Isus Christos și după imitatorii Acestuia, recunoscuți de Biserică.

Fiindcă însă prototipul divin cuprinde un complex întreg de note, imitatorii săi în timp, sfinții, ne înfașează când una, când alta, din aceste note sau însușiri, în conformitate cu nevoile și aspirațiile firești deosebite ale diferitelor timpuri și locuri.

În acest sens, credem că se poate vorbi de modernismul sfinților, fiind și ei fiii unor nații și vremi distincte, acționând și reacționând potrivit cu condițiile de viață date.

Dacă dintre toți Sfinții, Don Bosco și-a ales ca model pe S. Francisc de Sales, episcopul de Geneva, după care a numit însăși societatea înființată de el »Salesiană«, este dovadă de sfințenia sa: amabilă, dragălașă, blândă, voioasă, sfințenie care nu exclude, ci implică foarte multă tărie, răbdare, duh de jertfă, hărnicie, — însușiri de cari timpul de față are mai mare trebuință ca de altele.

Credința e cea dintâi dintre virtuțile supranaturale ale Sfântului. »Dreptul din credință va fi viu« (Romani I, 17). Mărturiile credinței lui Don Bosco sunt nenumărate. Preotul Giulio Barberis zice: »Marea lui credință era atât de cunoscută, încât din toate părțile Italiei, Franței, Spaniei, Belgiei ce le-am cercetat, am auzit că-l numesc pe Don Bosco *omul credinței*, precum auzii și dela misionarii noștri că și în America, Asia, Africa, încă e numit la fel, dar în batjocură, *taurmaturgul din Valdocco*«. Credința îi da tărie nebiruită în toate luptele și suferințele sale. El o numia »poarta cea sigură a raiului«. Bine înțeles, dacă e unită cu fapte bune; altfel »e moartă în ea însăși« (Iacov II, 17). Cine-l privia, își da seama numai decât de reculegerea lui sufletească; se vedea, cât e de pătruns de gândul că se află pururia în fața lui Dumnezeu. »La rugăciune, părea un sfânt, un seraf«, — zice un martur mirean, care l-a cunoscut de aproape. Nimic afectat sau de poză: sta drept în genunchi, cu mâinile împreunate, cu capul puțin înclinat, cu fața zâmbitoare. Dar când făcea liturghia! Cum radia din el sfințenia! Nu odată, după consacrare, îl vedeai că se schimbă la față și el. Atâta dragoste avea pentru euharisticul Isus. Atunci unirea între ei doi era aproape deplină. Într'un timp, când rigorile jansenismului opriau pe credincioși să se împărtășească mai adeseori cu sfințele taine, pretextând necesitatea unei mari sfințenii, Don Bosco se face apostolul spovădaniei și împărtășaniei dese. P. Felice Reviglio, paroh la biserica S. Augustin din Torino, amintește că-i plăcea să liturghisească cu mare pompă, să cuminece pe toți ai casei și apoi să facă să li se dea o masă bogată. Slava lui Dumnezeu era hrana sufletului său. Aceasta l-a determinat să înceapă lupta împotriva Valdencilor și a Protestanților, favorizați de guvernele masonice ale Piemontului de pe vremuri și să tipărească biblioteca populară »Lecturi catolice« (Lecture cattoliche), rău primită de profesorii universitari, dar încurajată de revista părinților Iesuiți »La civiltà cattolica«.

Nădejdea sau încrederea e a doua virtute supranaturală a Sfântului. Ea ne spune cât e de bun și gata de ajutor Domnul. »Cine este asemenea ție între dumnezei, Doamne? Cine este asemenea ție? Proslă-

vit întru sfinți, minunat întru slavă, făcând minuni«. (Eșirea XV, 11).

O asemenea nădejde îl ajută pe Don Bosco să înfăptuiască mai întâi în suflet ceea ce avea să arate și înafară. De aceea, încrederea lui în Dumnezeu era nemărginită; iar resemnarea în voia Lui neclătită. El repeta: »Don Bosco e sărac, dar Dumnezeu poate face orice. Cine poartă grijă de paserile cerului, va purta și de noi«. El amintea membrilor Societății Salesiene că în »Tatăl nostru« cerem pâinea cea de toate zilele, nu cea de pe o săptămână, lună ori an. Având cele trebuincioase astăzi, să nu ne batem capul cu cele de mâine. Și mult a stăruit el ca în casa Societății să nu fie nicidecum bani albi pentru zile negre, adică rezerve pentru nevoi necunoscute. I se părea că această procedură închide căile Proniei Cerești.

Dragostea e regina tuturor virtuților. Apostolul însuși zice: »Ci acum: credința, nădejdea, dragostea — rămân acestea trei. Dar mai mare între ele este dragostea« (I Corinteni XIII, 13). Această virtute a fost cu deosebire cultivată de Don Bosco, încât viața lui întreagă poate fi privită ca o statornică unire cu Dumnezeu. Era așa de mare și de strânsă această unire, încât umilul preot din Torino totdeauna vorbea de Dumnezeu. Don Rua, unul din cei dintâi și mai de seamă ucenici ai săi, spunea că mai bucuros se uita la Don Bosco cum se roagă, cum liturghisește, cum împlinește orice funcțiune sacră, decât să citească o lucrare de teologie ascetică-morală; exemplul viu era mai de folos decât litera moartă. Tot așa vorbește despre el Cardinalul Cagliari, că, revenind la Torino după ani de activitate misionară în America, îl găsi mai curat, mai spiritualizat, mai angelic, mai străin de tot ce e sigură pământească decât oricând; părul alb, ce-i acoperia capul, îi da parcă o aureolă supranaturală de bunătate și de lumină.

Dacă iubia pe Dumnezeu, era firesc să iubească pe aproapele. Știa el foarte bine că »cel ce nu iubește pe fratele său pe care l-a văzut pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, nu poate să-l iubească« (I Ioan IV, 20). El iubea pe copii în deosebi, cum nu-i iubiseră nici părinții lor; îi iubia nu din îndemnuri pământești, ci pentru chemări cerești. Don Rua scria: »Grijile lui de tot felul pentru copii nu se pot arăta în cuvinte. Le căuta de lucru la feluri stăpâni; le aducea de mâncare în sufragerie; le cârpia hainele și ghetele; îi tunde; le era tată și mamă. Dacă se îmbolnăviau, îi cerceta, îi mângăia; când boala se agrava, sta lângă ei ziua și noaptea; era o vorbă ce se auzia în gura tuturor: »E bine să mori la Salesieni, pentru a avea la căpătâi pe Don Bosco«. Auzind o mamă, că fiul ei zace bolnav la Salesieni, a venit de grabă să vadă ce-i cu el și, dacă nu va fi destul de îngrijit, să-și scoată odorul de acolo și să-l ducă acasă. Văzând că are febră de 40 de grade și Don Bosco e tot lângă el, apoi că nu-i lipsește nici un leac și nici o îngrijire, iar doctorii îl caută de câte două ori pe zi, căzu în genunchi, mulțumind lui Dumnezeu și grăind: »Binecuvintează, Doamne, pe Don Bosco și casa lui:« apoi adresându-se fiului ei, zise: »Iar tu, fiule, rămâi aici; voiam să te duc cu mine acasă, dar văd că aici ești mai îngrijit decât la noi. Aceasta e casa Domnului, iar Don Bosco un sfânt!«

Și câtă gingășie de părinte nu le arăta el în împrejurările cele mai grele, când vreunul din elevi pierdea pe tatăl sau pe mama sa. Antonio Sala, preot Salesian, povestește, cum i a adus la cunoștință moartea tatălui

său. »Văzându-mă într'o zi Don Bosco«, spune el, »mă chiamă să iau cafeaua cu el. La masă îmi servește chiar el ceașca de cafea, apoi îmi spune că a murit tatăl meu. Am izbucnit în plâns cu hohot. Părintele Alasonatti de lângă mine îmi șopti la ureche: Ți-a murit un părinte, dar ți-a rămas altul. Don Bosco m'a trimis la înmormântare grăind că, dacă familia nu mai poate plăti taxa de întreținere pentru mine, el mă întreține gratuit. După înmormântare i-am scris: Credeți-mă că lacrimile ce le vărs pentru moartea tatălui meu, dacă mă gândesc la Domnia-Voastră, se schimbă îndată în lacrimi de mângâiere«.

Alte virtuți. Cele trei virtuți mari apar în viața sufletescă a lui Don Bosco înconjurată de un întreg cortegiu de alte virtuți. Astfel e, înainte de toate, înțelepciunea sa rară. Cum strălucește ea, în toată măreția ei arhitectonică, în toate operele sale: în zidirea de biserici și instituite, tot atât cât și în trezirea de energii și în formarea de caractere; în misiuni cași în școală; în literatură cași în politică. Înțelepciunea lui nu e pământească, inspirată din cabinetele diplomaților ori din saloanele aristocraților, ci e cea dorită de Domnul: înțelepciunea șerpilor unită cu blândețea porumbilor. Era atât de mare înțelepciunea lui, încât, după ruperea legăturilor diplomatice dintre Sfântul Scaun și guvernul italian, el e mijlocitorul chemat să dea Italiei 60 de episcopi noi în tot atâtea scaune episcopoești vacante.

Dar cumpătul și simțul său de dreptate, care-l face să dea fiecăruia ce este al său! Mai cu seamă, e vrednic de remarcat cumpătul său. Nu ne putem închipui sfânt fără de această virtute. El vede, atinge, uneori are, întrebuințează, transformă bunurile pământești, dar e cu desăvârșire deslipit de ele; nu trage nici un folos personal. Ce sărac a fost Don Bosco toată viața lui! În camera lui nu admitea picturi, covoare, mobilă de preț. Când odată, în absența lui, i-au pictat camera, el a lăsat să i se văruiască din nou. Tot asemenea a făcut să i se readucă vechiul mobilier simplu în locul unuia nou, de lux, adus între timp. Și nici hainele lui nu erau cine știe ce. Albituri de pânză groasă, anteriu preoțesc de cel mai simplu, pâlărie veche, bocanci cu sfoară muiată în cerneală; și atâta tot. Când unul din însoțitorii săi i-a spus că trebuie să-și cumpere șireturi, dacă e să meargă în vizită la o față simandicoasă, el, în primul moment, voi să-și cumpere, dar, iată, în aceeași clipă, un cerșitor îi întinde mâna și el îi dă acestuia banii, rămânând tot cum fusese. Pe săraci îi socotia comoara sa. El zicea că nu ei trebuie să fie recunoscători bogaților, ci aceștia celor dintâi, fiindcă le dă prilej să facă bine. Era lipsit și de slăbiciunea pentru nepoți, pe care o au atâția clerici. El le spunea: »Nu vreau să fac din voi nici avocați, nici doctori. Dacă Dumnezeu vă chiamă la altarul Lui, vă stau în ajutor; astfel e mai bine să rămâneți la coarnele plugului, cași părinții voștri«.

Pocăință trupească deosebită nu vedem în viața lui. Nu cetim nici de îngenuncheri, nici de ajunuri, nici de privegheri extraordinare. Până la vârsta de 50 de ani, dormia câte 5 ore; după aceea, în vârsta bătrânețelor, deși nu putea dormi, totuși căuta să se odihnească ceva mai mult. Odată într-o noapte se așezădu-se pe scaun, așipi. Trezindu-se după două ceasuri și jumătate, el muștră pe pantofar, de ce l-a lăsat să doarmă atâta.

Decât înfrânarea trupului cu mult mai mare e la Don Bosco înfrânarea sufletului, smerenia. Iși da el seama că aceasta e temelia vieții sufletesti. Cu cât ești mai smerit, cu atât ajungi mai departe, precum

și la o clădire, cu cât vrei s'o faci mai înaltă, cu atât trebuie să-i sapi temei mai adânc. Cel ce se smerește, înalța-se-va; iar cel ce se înalță, smeri-se-va. Când bolnavii tămăduiți în mod miraculos de Maica Domnului cea Ajutătoare veniau să-i mulțumească, el îi primia cu ochii plecați, cu mâinile prinse pentru rugăciune, zicându-le: »Rugați-vă pentru mine, rugați-vă pentru mine!« Iar altă dată: »Când Dumnezeu vrea să facă ceva, alege ce e mai slab, mai nemernic. Dacă ar fi în arhidiocesa de Torino un preot mai sărman, mai vrednic de milă decât mine, atunci pe acela l-ar fi ales ca unealtă pentru îndeplinirea voinței Sale«.

Răbdarea creștinească a necazurilor e de bună seamă, un semn de mare sfințenie. Încă apostolul a zis: »Pe care Domnul îl iubește, îl ceartă« (Evr. XII, 6). Don Bosco și-a avut și el paharul său de amarăciuni. Timp de zece ani (1872—1882), arhiepiscopul din Torino, Lorenzo Gastaldi, povățuit de canonicul Emanuele Colomiatti, a pricinuit multe suferințe atât lui Don Bosco cât și societății sale. Arhiepiscopul și curtenii lui voiau să porunciască în instituturile și capelele lui Don Bosco mai mult decât în ale lor. Cu smerenie și răbdare îngerească ei îndurară toate șicanele. Când însă Don Bosco fu învinuit pe nedrept că el ar fi inspirat broșurile infamante publicate de Antonio Pellucani împotriva arhiepiscopului și unul din cei mai vrednici preoți Salesieni, Giovanni Bonetti, fu oprit să mai spovediască pe credincioși, cauza a ajuns înaintea Congregației Conciliului. Apărarea lui Don Bosco e o capodoperă de cumpăt și de înțelepciune. El nu aduce decât faptele ce servesc pentru desvinovățirea sa în calitate de cap al Societății Salesiene, nu și cele de ordin personal. Instituindu-se ancheta, s'au dovedit false toate acuzațiile; martorii indicați că vor depune contra au depus pentru Don Bosco. Chiar nepoata arhiepiscopului, contesa de la Roche, a mărturisit că cel învinuit i-a vorbit totdeauna cu atâta respect de unchiul ei, încât a rămas totdeauna edificată. Purtarea canonicului Colomiatti e incalificabilă. Convingându-se Cardinalul Nina de adevăr se întreba, dacă cei ce au urzit acest proces contra Salesienilor sunt cu mintea întreagă și a sfătuit pe arhiepiscop să se împace pentru a nu prilejui scăderea vazei sale și stricăciunea sufletelor.

Fecunditatea sfinților unei societăți este și ea un indiciu despre sfințenia întemeietorului ei. Dacă din vultur vultur naște și din stejar stejar răsare, atunci numai un sfânt poate inspira alți sfinți, precum numai un dascăl harnic poate avea elevi distinși. Și așa e Don Bosco. Pe lângă 14 episcopi din cei mai de seamă ai Italiei contimporane, din societatea lui au răsărit sufletele apostolice: Domenico Savio, un sfânt de 15 ani; Don Michele Rua, mâna lui cea dreaptă; Don Andrea Beltrami, unul din cei mai buni duhovnici Salesieni; Sora Maria Mazzarello, întemeietoarea Salesienilor; Don Augusto Czartoryski, principe polonez, cunoscând la Paris pe Don Bosco, părăsi toate cele lumești și se închină cu totul lui Dumnezeu.¹⁾

Ci sfinții — granitice piscuri —

Rămân strălucind spre țările

Ei singuri măsoară prin vremuri

Ispita și lumea pustie,

Ei blând străjuiesc omenirea

Și viața lor — boabă de rouă —

Adună din soarele veșnic

Reflex de prefacere nouă. (I. M. Gârleanu).

De-ar aduna și pentru noi, Români!

P. I. Georgescu.

¹⁾ Amănunte la Mons. CARLO SALOTTI, *Il beato Giovanni Bosco*, Torino, 1929 (Societă editrice internazionale).

CRONICI

Avis I

— Se comunică oficial, că serbările jubilarie ale școlii normale române unite din Oradea se vor ține neapărat Luni în 28 Mai crt., a doua zi de Rusalii. Foștii elevi sunt invitați a participa în număr complet la prăsnuirea acestui însemnat eveniment: 150 de ani de muncă în ogorul culturii și al deșteptării naționale.

— **O serbare binemeritată. Reuniunea Femeilor Române Sălăgene împreună cu școala normală de fete din Șimleul-Silvaniei aranjează Luni în 21 Mai o serbare de adio întru onoarea doamnei ELENA Dr. ACIU, distinsa profesoară și animatoare neîntrecută a mișcării sociale culturale feminine, cu prilejul permutării domiciliului ei la Cluj și a trecerii la pensie. Doamna Elena Dr. Aciu a fost un nume în mișcarea culturală a femeii române din Ardeal; cu vorba, cu scrisul, cu fapta a ostentat necontenit pe câmpul mișcării sociale-culturale a femeii române de aici. De aceea ne asociem și noi cu vie recunoștință la ceata acelor cari o serbează cu prilejul împlinirii a unui lung șir de ani de activitate și-i dorim încă multe succese, cu sănătate și mulțumire, întru lungime de zile. „VESTITORUL“.**

— **Întrunirea promoției 1913—14 dela liceul „Samuil Vulcan“ din Beiuș.** Absolvenții liceului »Samuil Vulcan« din Beiuș, promoția 1913—1914, sunt rugați a se întruni la 1 Junie a. c. spre a. c. spre a serba 20 ani dela absolvirea liceului. Cei ce doresc a lua parte la aceasta întrunire camaraderească, să răspundă la adresa: *Traian Tămaș*, Beiuș.

— **Turneul Astrului-Oradea.** Asociația națională a Studenților Români Uniți, Astru — organizația Oradea, a ținut să prăsnuiască Anul Sfânt prin reprezentarea unei drame religioase biblice: *Fitca lui Jair*, în care se zugrăvește tragicul sufletesc al lui Jair, mai marele sinagogei din Capernaum, care-și pierde fiica, odorul casei sale și e nevoit a cere ajutor lui Messia. Încurajați de succesul piesei la Oradea (25 Martie 1934), tinerii aștrii au pornit într'un turneu la Carei — Satu-Mare — Sighetul Marmăției. Cu această ocazie s'a putut constata bunătatea inimii și râvna organizațiilor agriste și ale femeilor noastre române unite din regiunile amintite. La Carei succesul moral și material a fost desăvârșit, — sala arhiplină, publicul mulțumit de felul cum s'au achitat de roluri debutanții noștri diletanți, de sigur toate acestea grație zelului neobosit al Părinților preoți din Carei și al reuniunilor de acolo: Mariană, Agru și Reuniunea femeilor române din Sălaj — Secția Carei. Deosebită râvnă au dovedit întru primirea și plasarea oaspeților: Rvsmul vicar Gera, M. On. Părinți Lobonțiu, Terdic, Pop Ioan, Iepure, Pop Coriolan, V. Șuta, și familiile Creșpai, Boșca, Negreanu, Mihalca, Vereș, Țirț ș. a.; iar în plasarea biletelor doamna Creșpai, viceprezidenta Reuniunii Mariane, ajutată de doamnele Boșca și Tămaș, și-au câștigat un merit deosebit plasând singură aproape toate biletele și făcând propagandă întinsă chiar și în comunele din jur, pentru ce Astru-Oradea îi este deosebit de mulțumitor, precum și tuturor Căreienilor cari s'au dovedit foarte harnici și activi. — În Satu-Mare, datorită, probabil, lipsei de propagandă suficientă, rezultatul a fost mai slab, fiind publicul și cam epuizat în urma reprezentației din presară: *Îngerul*. — Sighetenii s'au dovedit și de data aceasta, ca înainte, oameni de o deosebită dragoste față de organizațiile similare ale coreligionarilor lor. Neobositul și venerabilul președinte al Agrului Maramureș *Dr. Florentin*

Mihalyi, reprezentanta Reuniunii Mariane D-ra *Irina Berinde*, reprezentantul parohiei P. *Titu Berinde* și harnicul Părinte director *V. Pop*, au dat dovadă de un înalt spirit de înțelegere pentru manifestații religioase de acest fel. Astru-Oradea a rămas nu mulțumit dar complet deobligat organizațiilor din Sighet pentru dragostea cu adevărat părintească, creștinească și românească cu care ne-au îmbrățișat. Onoare lor și dela Dumnezeu răsplată îmbelșugată. *Coresp.*

— **Un apostolat necunoscut.** În Paris este Secretariatul general al unei opere foarte folositoare pentru suflete: *Apostolatul Bolnavilor*. Secretariatul trimite în fiecare lună o scrisoare frumoasă, edificatoare, pentru cei ce zac pe patul suferinții. Este o idee admirabilă: a face pe bolnavi nu numai să-și poarte boala cu răbdare, dar s'o facă utilă pentru mântuirea aproapelui. În Franța numără Apostolatul 12.000 membri, iar în lume mai bine de o sută de mii. La noi în țară încă este un suflet care a crezut de bine să introducă și la noi acest binefăcător apostolat. Modestia-i ne oprește să-i publicăm numele. Putem spune că opera are deja mulți aderenți din cei ce zac în boli, fără nădejde de vindacare. Dânsa le traduce scrisorile primite din Paris, le multiplică și le expediază bolnavilor, cari le citesc cu multă sete și așteaptă cu nerăbdare Nrul următor. Cine dorește să ofere mângâiere bolnavilor de-acasă ori din spitale, să ceară epistolele Apostolatului, scriind la Oradea, *Apostolatul Bolnavilor*, Bulev. Regele Ferdinand 48 (Institutul Notre Dame de Sion). Conținutul lor îl va convinge de frumusețea opereii. Îndeosebi preoții și membrele Reuniunii Mariane vor găsi un mare sprijin în această operă în misiunea ce le incumbă: îngrijirea și mângâierea bolnavilor.

— **O operă vrednică de laudat.** La Blaj a luat ființă o asociație religioasă a preoților sub patronatul sfântului Nichita Remesianul, apostolul neamului nostru, cu scopul de-a ține preoții la un nivel continuu de perfecțiune morală-religioasă prin recitarea orelor canonice, mărturisire mai deasă, liturghisire și examinare zilnică, exerciții spirituale anuale, reculegere lunară, (cotizație 3% după salariu). Președinte al noii asociații preoțești este Ilustrisimul prelat papal dela Roma) *Dr. Ioan Bălan*, canonic metropolitan, iar secretar Păr. *Emil Chinezu* prof. de religie în Blaj. Îndemnânt Onor. Cler să se înscrie în această frumoasă și utilă asociație preoțească. Pentru informațiuni a se adresa secretarului.

— **Serbare înălțătoare de suflete a avut loc** duminică 29 Aprilie în parohia noastră Arded: în cadrul unei promoții de noi membri (circa 100) în Congregația Mariană mixtă s'a săvârșit și sfințirea unei frumoase și mari icoane a Preacuratei Fecioare, patroana membrilor din Congregație. Au fost de față numeroși preoți: Mon. *Ioan Lobonțiu* reprezentantul Rvsmului vicar Ghera al Careilor, Mon. *C. Dărăbanthi*, parohul local, Mon. *Vasile Pop* din Mădăras care n'a pregetat a veni pe jos cu Reuniunea Mariană din Mădăras, On. *Petru Iancic* din Ludoveni care a vorbit preafrumoasa predică dela promoția membrilor, și On. *R. Lemeni* din Satu-Mare și popor credincios și intelectual în număr mare. După solemnitatea din biserică a avut loc o șezătoare culturală a Agrului local sub președinția harnicului credincios *Dr. Augustin Mircea* notar public în Arded, care într'o înflăcărată cuvântare a îndemnat asistența a se înscrie cât de numeroși în societatea Agru. Programul a fost compus apoi din coruri și recitări edificatoare și instructive. Ardedul lucrează. Laudă lui.

BANCA „UNIREA“ S. A. ORADEA**CONVOCARE**

Domnii acționari ai BĂNCII »UNIREA« S. A. ORADEA sunt convocați prin aceasta la
a IV-a (a patra) Adunare Generală Ordinară
care se va ține în Oradea, Sâmbătă în 2 Iunie 1934, la ora 17 (5 p. m.) în localul instituției din Oradea, Strada Episcopul Pavel No. 2, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea și Constituirea Adunării generale.
2. Raportul Consiliului de Administrație.
3. Raportul Comitetului de Censori.
4. Stabilirea Bilanțului anului de gestiune 1933 și descărcarea Consiliului de Administrație și a Comitetului de Censori.
5. Alegerea Comitetului de Censori pe 3 ani.
6. Eventuale propuneri.

Oradea, la 5 Maiu 1934.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

Active		Contul Bilanț		Pasive	
		Lei		Lei	
Casa	118.991		Capital Societar	7.500.000	
Efecte de primit	18,120.620		Fond de rezervă	27.031	
Conturi curente	6,102.567		Fond special pt. creanțe dubioase	332.594	
Mobilier și rechizite	266.479		Fondul de pensuni	185.664	
			Depuneri	11.319.524	
			Conturi-curente creditoare	5.230.299	
			Dobânzi incasate pro 1934	8.785	
			Diverse	4.760	
		24.608.657			24.608.657

Conturi de Ordine

	Lei		Lei
Ipoteci, Ces. Garanții	12.870.200	Clieții : Ipoteci, Ces. Garanții	12.870.200
Deținători de titluri	32.765.500	Depuneri de titluri	32.765.500
Efecte în gaj	1.769.550	Clieții : Efecte în gaj	1.769.550
	47.405.250		47.405.250

Debit		Contul Profit și Pierdere		Credit	
	Lei	Lei		Lei	Lei
Dobânzi plătite la C. Curent	7.334		Dobânzi incasate la Scont	399.398	
Dobânzi plătite la Depuneri	131.242	138.576	Dobânzi incasate la C. Curent	185.497	584.895
Cheltuieli de administrație : (Diverse, salarii luminat, încălzit, chirie etc.)		507.128	Diverse		127.109
Impozite și taxe		66.300			
		712.004			712.004

Oradea, la 31 Decembrie 1933.

Dr. Traian Vuia ss.
directorul băncii

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Dr. Valeriu Tr. Frențiu ss.
președinte**Petru Tămăian** ss.
vice-președinteColonel **Cornel Frențiu** ss. ing. **Demetriu Marian** ss. **Augustin Maghiar** ss. **Dr. Vasile Bleda** ss.

Examinând conturile de mai sus, le-am găsit în consonanță cu registrele.

COMITETUL DE CENSORI:

Vasile Barbul ss.**Gheorghe Maior** ss.
președinte**Iosif Orga** ss.